
Veľmi rád by som začal tieto riadky slovami:

„Teraz, keď sa môj život chýli ku koncu, nechávam tým, čo prídu po mne, všetko, čo som sa naučil, kým som chodil po tejto zemi. Nech to dobre využijú.“

*B*ohužiaľ, nie je to tak. Mám len dvadsaťjeden rokov, rodičov, čo mi dali lásku i vzdelanie, a ženu, ktorú ľúbim a ona mi lásku opätuje – život nás však zajtra rozdelí, každý z nás sa vydá hľadať svoju cestu, svoj osud či spôsob, ako čeliť smrti.

Pre našu rodinu je 14. júl 1099. Pre rodinu Jakoba, môjho kamaráta z detstva, s ktorým som sa hrával na uliciach Jeruzalema, je rok 4859 – veľmi rád mi hovorí, že židovské náboženstvo je staršie ako moje. Pre ctihodného Ibn al-Asíra, ktorý sa celý život pokúšal zaznamenávať príbeh, čo sa teraz blíži ku koncu, sa končí rok 492. Nezhodneme sa v dátumoch ani v tom, ako uctievať Boha, ale inak spolunažívame výborne.

Pred týždňom sa stretli naši velitelia: francúzske vojsko je neporovnateľne väčšie a lepšie ozbrojené ako naše. Dostali sme na výber: buď opustíme mesto, alebo budeme bojovať až do smrti, pretože nás rozhodne porazia. Väčšina sa rozhodla ostať.

Moslimovia sa v tejto chvíli zhromaždili v mešite al-Aksá, židia sa rozhodli zvolať vojakov do Mihráb Davúd a kresťania, roztrúsení po viacerých štvrtiach, dostali za úlohu brániť južnú časť mesta.

Za hradbami už vidieť útočné veže zhotovené z dreva lodí, ktoré rozobrali práve na tento účel. Podľa pohybu nepriateľských vojsk sa nazdávame, že zaútočia zajtra ráno – rozpútajú krviprelievania v mene pápeža, „oslobodenia“ mesta a „Božích želaní“.

Na nádvorí, kde pred tisíc rokmi rímsky prefekt Pilát Pontský vydal Ježiša davu, aby ho ukrižovali, sa dnes popoludní stretla skupina mužov a žien s Grékom, ktorého tu každý pozná pod menom Kopta.

Kopta je čudák. Ešte ako mladý chlapec sa rozhodol opustiť rodné Atény a vydal sa za peniazmi a dobrodružstvom. Polomŕtvy od hladu zabúchal na brány nášho mesta, kde ho vlúdne prijali. Postupne upustil od myšlienky pokračovať v ceste a usadil sa tu.

Zamestnal sa u obuvníka a rovnako ako Ibn al-Asír začal zaznamenávať pre budúcnosť všetko, čo videl a počul. Nezaradil sa k žiadnemu náboženstvu a nik sa ho ani nepokúsil presvedčiť. Preňho nie je rok 1099 ani 4859, a už vôbec nie záver roka 492. Kopta verí len v súčasnú chvíľu a v čosi, čo volá Moira – v neznámeho boha, Božskú energiu nastoľujúcu jediný zákon, ktorý neslobodno nikdy prekročiť, lebo zmizne svet.

Okrem Koptu tu boli patriarchovia troch náboženstiev, ktoré sa uctievali v Jeruzaleme. Počas rozhovoru sa neobjavil žiadny z guvernérov, tí mali hlavu plnú starostí s poslednými prípravami na odboj, hoci sme presvedčení, že je celkom zbytočný.

„Pred mnohými storočiami na tomto námestí odsúdili jedného muža,“ začal Grék. „Keď kráčal v ústrety smrti, na

ulici vedúcej doprava prešiel okolo skupiny žien. Zbadal, že plačú, a povedal: „*Neplačte nado mnou, plačte nad Jeruzalemom.*“ Predpovedal súčasné udalosti. Odzajtra sa harmónia zmení na nesúlad. Radosť nahradí smútok. Mier vystrieda vojna a potrvá do takej vzdialenej budúcnosti, že jej koniec si nevieme ani predstaviť.“

Všetci mlčali, lebo nik z nás presne nevedel, čo tam robíme. Budeme si musieť vypočúť ďalšiu kázeň o útočníkoch, ktorí si hovoria „križiaci“?

Kopta chvíľu vychutnával zmätok, čo zavládol medzi nami. Po dlhej odmlke vysvetlil: „Môžu zničiť mesto, ale nepodarí sa im skončiť s tým, čo nás naučilo. Preto toto poznanie nesmie zaniknúť ako naše hradby, domy a ulice. Ale čo je poznanie?“ Keďže sa nik neozval, pokračoval: „Nie je to absolútna pravda o živote a smrti, ale to, čo nám pomáha žiť a čeliť každodenným výzvam. Nie sú to vedomosti z kníh, ktoré len podnecujú jalové debaty, čo bolo či bude, ale múdrosť sídliaca v srdci mužov a žien dobrej vôle.“

Kopta pokračoval: „Som vzdelaný človek, a hoci som celé roky reštauroval starožitnosti, triedil predmety, zaznamenával dátumy a diskutoval o politike, neviem presne, čo povedať. V tejto chvíli však prosím Božskú energiu, aby mi očistila srdce. Vy sa budete pýtať a ja odpovedať. V starom Grécku sa tak učili učitelia, keď sa ich žiaci opýtali na čosi, o čom nikdy neuvažovali, no museli odpovedať.“

„A čo urobíme s odpoveďami?“ opýtal sa ktosi.

„Niektorí si moje slová zapíšu. Iní si ich zapamätajú. Je však dôležité, aby ste sa dnes večer vydali do všetkých kú-

tov sveta a šířili, čo ste si vypočuli. Tak zachránime dušu Jeruzalema. Araz ho budeme môcť znovu postaviť nielen ako mesto, ale aj ako miesto, kam bude opäť prúdiť múdrosť a kde znovu zavládne mier.“

„Všetci vieme, čo nás zajtra čaká,“ ozval sa druhý muž. „Nebolo by rozumnejšie porozprávať sa ako vyjednať mier alebo sa pripraviť na boj?“

Kopta pozrel na duchovných vedľa seba a potom sa obrátil k davu: „Nik nevie, čo má pre nás pripravený zajtrajšok, každý deň prinesie niečo dobré alebo zlé. Preto, keď sa budete pýtať na to, čo vás zaujíma, zabudnite na vojská vonku a strach vo vnútri. Naším odkazom pre tých, ktorí zdedia zem, nebudú slová o tom, čo sa stalo dnes, o to sa postarajú dejiny. Budeme teda hovoriť o svojom každodennom živote, o ťažkostiach, ktorým sme museli čeliť. Len to je zaujímavé pre budúcnosť, myslím si totiž, že v najbližších tisíc rokoch sa toho veľa nezmení.“

Tak ho môj sused Jakob požiadal:

„Povedz nám o porážke.“

*M*ôže sa list, ktorý v zime spadne zo stromu, cítiť porazený chladom?

Strom povie listu: „Toto je kolobeh života. Hoci si myslíš, že zomrieš, v skutočnosti budeš vo mne ďalej žiť. Žijem vďaka tebe, lebo si mi umožnil dýchať. Vďaka tebe som sa cítil milovaný, lebo som mohol poskytnúť tieň unavenému pútnikovi. Tvoja miazga je súčasťou mojej, sme jedno.“

Môže sa človek, ktorý sa roky pripravoval vystúpiť na najvyššiu horu sveta, cítiť porazený, keď k nej príde a zistí, že príroda ju zahalila búrkou? Človek povie hore: „Teraz ma nechceš, ale počasie sa zmení a jedného dňa budem môcť vystúpiť na tvoj vrchol. Dovtedy ma tu budeš čakať.“

Môže mladík, ktorého odmietne prvá láska, vyhlásiť, že láska neexistuje? Mladík si v duchu povie: „Nájdem niekoho, kto pochopí, čo cítim. A budem šťastný do konca života.“

V kolobehu prírody neexistuje víťazstvo ani porážka: existuje iba pohyb.

Zima bojuje o nadvládu, no napokon musí prijať víťazstvo jari, ktorá prináša kvety a radosť.

Leto chce donekonečna predlžovať horúce dni, lebo si myslí, že teplo prospieva zemi. Napokon však ustúpi jeseni, ktorá jej dožičí oddych.

Gazela sa živí trávou a skončí v papuli leva. Nejde o to, kto je silnejší, Boh nám ukazuje kolobeh smrti a zmŕtvychvstania.

V tomto kolobehu niet víťazov ani porazených: sú len fázy, cez ktoré sa treba dostať. Keď to ľudské srdce pochopí, človeka to oslobodí. Bez zdráhania prijme ťažké chvíle a nedá sa oklamať okamihmi slávy.

Oboje pominie. Jedno vystrieda druhé. A kolobeh sa nezastaví, až kým sa neoslobodíme od tela a nevyjdeme v ústrety Božskej energii.

Preto keď sa bojovník ocitne v aréne – či z vlastnej vôle alebo ho tam postaví nevyspytateľný osud –, nech má jeho duša radosť z nadchádzajúceho boja. Ak si zachová dôstojnosť a česť, možno prehrá v boji, nikdy ho však neporazia, lebo jeho duša zostane nedotknutá.

A nikoho nebude viniť z toho, čo sa s ním deje. Keď ho prvá láska odmietla, pochopil, že neprišiel o schopnosť ľúbiť. Čo platí o láske, platí aj o vojne.

Keď prehráme bitku alebo prídeme o všetko, čo podľa seba vlastníme, zmocní sa nás smútok. Ale keď pominie, objavíme nepoznanú silu, ktorá je v každom z nás, silu, ktorá nás prekvapí a dodáva nám sebaúctu.

Poobzeráme sa okolo seba a v duchu si povieme: „Prežil som.“ Avlastné slová nás potešia.

Len tí, čo si neuvedomujú túto silu, povedia: „Prehral som.“ A zosmutnejú.

Iní, hoci ich bolí strata a ponižujú historiky, aké o nich šíria víťazi, vyronia niekoľko slz, nikdy sa však nelutujú. Vedia, že prišla prestávka v boji a začas sú v nevýhode.

Počúvajú úderý svojho srdca. Cítia napätie. Majú strach. Zrekapitulujú si život a zistia, že napriek strachu im viera naďalej osvetľuje dušu a tlačí ich dopredu.

Usilujú sa zistiť, kde urobili chybu a kde konali správne. Využijú túto chvíľu, aby si oddýchli, vylicčili rany, objavili nové stratégie a lepšie sa vyzbrojili.

Jedného dňa im zaklope na dvere nová bitka. Majú stále strach, ale musia konať – inak sa nikdy nezdvihnú zo zeme. Vstanú, postavia sa tvárou v tvár protivníkovi, spomenú si na utrpenie, ktoré prežili a už nikdy ho nechcú zakúsiť.

Predchádzajúca porážka ich núti tentoraz vyhrať, keďže nechcú znova zažiť rovnakú bolesť.

Ak nevyhrajú teraz, vyhrajú nabudúce. Ak nie, víťazstvo príde neskôr. Najhoršie nie je padnúť, ale zostať ležať na zemi.

Porazený je len ten, kto sa vzdá. Všetci ostatní sú víťazi.

Raz príde deň, keď budú na ťažkosti iba spomínať a hrdlo o nich rozprávať tomu, kto bude chcieť počúvať. Všetci si ich vypočujú s úctou a naučia sa tri významné veci:

Trpezlivo čakať a konať v správnej chvíli.

Nedať si ujsť ďalšiu príležitosť.

Byť hrdý na svoje jazvy.

Jazvy sú medaily vypálené železom a ohňom do mäsa. Vystrašia vašich nepriateľov, prezradia im, že človek pred nimi má veľa skúseností z boja. To ich neraz prinúti nadviazať dialóg a zaženie konflikt.

Jazvy hovoria hlasnejšie ako ostrie meča, čo ich spôsobil.